

Kanske vår bygds mesta kändisar, "Bildsköne Bengtsson" och "Tatuerade Johansson"

Görger Svensson

Bernhard Harald Bengtsson föddes 28 juli 1893 i Vittsjö socken. Han var barn till Johan Bengtsson och Emma, född Hagelin, i Gundrastorp. Harald blev faderlös mycket ung och växte upp med sin mor och en yngre bror som hette Emil. Modern och barnen flyttade senare till Värsjö vid Röke.

När Harald skulle börja skolan skickades han till sina morföräldrar i Hamphult i södra Småland. Han gick fyra år i skolan och var en duktig elev med läshuvud. Han fick fint betyg i alla ämnen. Konfirmationen lästes med högsta betyg och han var nu mogen att ge sig ut i livet för att tjäna sitt uppehälle.

Sitt första jobb fick han som elev vid järnvägsstationen i Strömsnäsbruk. Anställningen var oavlönad eftersom han inte var fyllda arton år. Han blev mycket omtyckt av stinsen. Hans arbetskamrater blev därför avundsjuka på honom och gillrade en fälla. Efter åtta månader blev han därför oförskyllt anklagad för att ha stulit stinsens klocka. På tips från någon, så hittade stinsen klockan i Haralds matlåda. Anställningen var därmed slut och ett sökande efter ett nytt jobb i hemtrakterna var också därmed uteslutet. Han lär ha uttalat orden: "Har ni gjort mig till tjuv så skall jag också bli det."

Sitt nästa jobb fick Harald den 30 september 1908, som skeppsgosse i Flottan i Karlskrona. Han trivdes väl med utbildningen men mobbades kraftigt av de äldre skeppsgossarna och detta gjorde att han straffade ut sig och fick avsked 1909. Samma år fick han arbete som kock på skonaren Ebet från Klagshamn. Han tålde inte sjön utan blev sjösjuk och rymde när båten låg i Gävle hamn. Han stal samtidigt kompisarnas kläder och pengar.

För denna stöld blev han för första gången efterlyst i PU (Polisunderrettelser, en tidning som skickades till alla landets landsfiskaler). Han blev senare efterlyst i PU ytterligare 90 gånger.

Harald greps i Malmö och rannsakades för några småbrott, som han tvingats göra för att få mat och logi. Han var för ung för straffarbete så han skickades till tvångsuppfostringsanstalten Bona i Östergötland. Harald trivdes inte. Han stod inte ut med den pennalism som förekom där, utan rymde därifrån.

Harald irrade omkring från Stockholm till Köpenhamn och levde oftast på stölder från järnvägsstationer utmed färdvägen. Han hade en viss erfarenhet av hur det fungerade på en järnvägsstation.

Efter ytterligare ett antal inbrott i urmakeriaffärer, klädesbutiker med mera så infångades han och fick sitt första fängelsestraff. Endast sjutton år gammal dömdes han till ett år, sju månader och femton dagar vid stadsfängelset i Linköping. I december 1912 var Harald en fri man igen. Han reste då hem till sin mor för att hämta sin del av farsarvet för att kunna resa till Amerika. Denna förhoppning grusades för han fick inte de resehandlingar som krävdes bara för att han var straffad.

Brotten fortsatte och Harald besökte fängelset i Linköping många gånger fram till sin 21-årsdag. Han var nu myndig och hade fått en yrkesutbildning i fängelset. Han var utbildad skräddare och när han muckade i februari 1915, så hade han ett sparat kapital på sin bankbok.

Harald kom över en bok som hette *Uppfinningarnas bok* och i denna lärde han sig hur man tillverkade dynamit. Efter lite experimenterande så var han nu också en utbildad dynamitard.

Harald var en riktig läckergom och gillade vackra kläder. Han kom på ett bra sätt att skaffa de varor som han tyckte han behövde. Han beställde fina kostymer och andra varor, som skickades med post eller tåg till en viss station och när godset säkert var där så blev det ett inbrott på denna station och paketen försvann.

Den 9 mars 1921 anlände Harald till Långholmen för första gången. Efter isoleringscell och diverse förnedrande behandlingar, så var Harald åter en fri man i maj 1923. Färden gick denna gång till Värmland och Norge men hemlängtan blev för svår så han åkte söderut. Kläderna var slitna och han var hungrig så han passade på att göra ett inbrott hos cykelhandlare Rosenqvist i Härlöv utanför Kristianstad. Bytet blev kassan (33 kronor och 46 öre) och en cykel. Resan hem blev kort. Han infångades och fick för detta brott ytterligare ett och ett halvt års straffarbete.

Harald blev oförskyllt anklagad för snart sagt alla brott som skedde i landet. Många av dessa blev han avförd från långt senare, när den rätte brottslingen kunde gripas.

Året 1925, närmare bestämt i slutet av augusti, sprängde Harald sitt första kassaskåp. Denna premiär var på Floda station. Efter två salvor och två timmars idogt spettande så gav kassaskåpet med sig och han var nu 3000 kronor rikare. Denna kupp visade sig senare vara Haralds största kupp. Efter kuppen for han till Stockholm och köpte en liten motorcykel en s.k. lättviktare. Nu blev Harald mer svårfångad än tidigare på grund av sin större rörlighet. Brotten duggade tätt och Polisunderrättelserna kom i en allt stridare ström. Han var nu en mycket känd person och alla poliskonstaplar hade sett bilder på honom och visste vem de skulle söka efter.

Den 15 augusti 1926 grips Harald i Askersund. Det var statsfiskal J F Löndborg som kände igen honom och arresterade honom. Eftersom Löndborg inte snabbt nog fick fram de rätta uppgifterna om Harald, som givetvis uppgav falskt namn, så släpptes han dagen efter. Lite senare fick Löndborg reda på den verkliga identiteten och för att urskulda sig för att han släppt denna eftersökta brottsling, så sade Löndborg: "Inte kunde jag tro, att denne mannen var den kände dynamitarden. In kom en bildskön yngling med förtroendeingivande utseende." Detta uttalande blev sedermera det nya, mer kända namnet på Harald, nämligen "Bildsköne Bengtsson".

Harald visste att flera sommarhus stod tomma under vinterhalvåret så han passade på att inreda ett vinterkvarter i en grosshandlarvilla i Sparsör. Här bodde Harald två vintrar. Han hade inrett ett litet rum på vinden där han hade isolerat väggarna väl, mattor och husgeråd hade stulits och forslats dit. Harald hade kopplat in trådar från elnätet så han kunde ha elvärme under kalla vinterdagar. Ägaren till sommarhuset visste inte om att han hade en så känd hyresgäst på loftet.

Efter två år i frihet var det åter dags att åka fast. I Ängelholm, på kafé Iris, blev han igenkänd av servitrisen, som kallade på lagens långa arm. Han häktades i fyra månader för utredning av alla sprängningar och inbrott han gjort under friheten. Straffet blev fem år på Långholmen.

Dagen före julafton 1930 möttes Harald och den då 24-årige, Axel Folke Johansson på Långholmen. Johansson var född 8/12 1906 i Visby på Gotland. Sitt namn "Tatuerade Johansson" fick han för de stora tatueringarna som han hade över hela kroppen. Mest var det kvinnohuvuden och dolkar. Dessa två interner visade sig bli goda vänner och planerade, under sin tid tillsammans, kommande stöldturnéer runt om i Sydsverige.

1932 frigavs Bengtsson från Långholmen och han for hem till Skåne och lyfte arvet efter sin mor. Han återvände sedan till Stockholm för att vänta på sin kompis Johansson.

Johansson frigavs den 25 juni 1932. Dessa två kumpaner levde sedan ihop under två år. Under denna tid, från våren 1933, bodde de i våra hemtrakter, nämligen i en grotta vid stranden av Filkesjön. Trakten var känd för dem båda. Bengtsson var född i V Göinge och Johansson hade varit inackorderad i Broby. Valet av boplatz var noga uträknat. Under denna tid pågick bygget av vägen mellan Arkelstorp och Vilshult. För detta bygge anlätades arbetslösa män som Nödhjälpsarbetare som bildade Arbetskompanier. Dessa "Nödisar" var inte kända av ortsbefolkningen och därför kunde dessa brottslingar röra sig fritt i bygden, utan att någon misstänkte något konstigt. Grottan byggdes i kanten på ett stort stenblock. Tak och väggar täcktes med tjärpapp. Ovanpå detta lades mossor, kvistar och stenar. Detta gjorde att grottan smälte väl in i naturen. Materialet stals från ett sågverk som fanns vid Filkesjöns sydspets. Här fanns det gott om byggmaterial och nattetid var det lätt att med en eka ro den korta biten mellan sågverket och grottan. Verktyg, sprängmedel och övrigt byggmaterial hämtades från vägbygget.

Vid en stöld i Möbelfabriken i Glimåkra stals bl.a. madrasser av finaste slag, tyger och dynor. För att transportera godset till Filkesboda så "lånades" en lastbil ur ett olåst garage och efter transporten så återlämnades lastbilen på samma plats som den stals, utan att ägaren märkte något. Till grottan anskaffades bl.a. köksspis, en dyrbar matservis, fotogenlampor, konserveringsapparat och en hembränningsapparat. Till och med prydnadsföremål för dekoration av grottan stals från Glimåkra glasbruk. Herrarna var intresserade av böcker. Från ett hem i Strönhult stals flera band av uppslagsböcker och lexikon.

Vad sysslade dessa män med under sin tid i grottan vid Filkesjön? Ja, det fanns nog många lata dagar då läsning och avlyssning av radioapparaten tillhörde vardagen, men när mörkret kom ökade aktiviteten och herrarna satte sina planer i verket.

Här följer en del av deras gärningar under tiden vid Filkesjön:

- 27/3 Två sprängningar i Ingelstad vid Höganäs. Byte 3800:-
- 1/4 Dynamitinbrott i Röstånga. Byte 496:-
- 25/4 Inbrott i Broby järnvägsstation (hämtade beställda kläder)
- 12/5 Dynamitinbrott i postkontoret i Värnamo. Kassaskåpet gick i baklås. 0:-
- 22/5 Inbrott i Hjortkvarns jvgstn. Örebro. Hämtade beställda varor.

- 2/8 Dynamitinbrott i Kristianstadsortens Nya Slakteri på Hedentorp. Bytet 1:-
- 25/8 Inbrott i villa i Kneipbaden Norrköping. Byte 3000:-
- 7/9 Greps efter biljakt i en Hudsonbil i Kumla. Lyckades smita.
- 30/9 Inbrott i Hökön där sprängmedel stals.
- 7/10 – 10/10. 15 st inbrott i handelslokaler och matkällare i trakten av Örkellunga.
- 30/10 Inbrott i Långebros järnvägsstation. Sprängningen misslyckades. 0:-
- 3/11 Inbrott i Koopertiva i Lönsboda. Massor av konserver stals.
- 2/12 Inbrott i sex olika affärer i Osby.

Natten till julafton lämnade männen grottan för att göra inbrott i hotellet i Vilshult. Det var matförrådet som lockade. På vägen hem länsades Jägmästarbostället i Nyteboda på sprit, sängkläder och en radio.

Kumpanerna var också intresserade av vad polisen visste om dem så i mitten av april 1934 bröt de sig in på självaste polisstationen i Åstorp. Där stals tidningen Polisunderrättelse för åren 1932 och 1933. Nu kunde de läsa om de brott de var misstänkta för och vilket stöldgods som var märkt med nummer. Detta gods kastades för att inte vara graverande vid ett eventuellt gripande.

I slutet av april 1934 lämnade kumpanerna grottan. Det var dags för en ny turné till norra Småland och vidare till Stockholm med en nystulen bil. Några dagar senare återfanns bilen i Mölleröd utanför Hässleholm. Den sommaren tillbringade herrarna i Norge och när hösten kom återvände de till kojan vid Filkesjön. Kojan hade förfallit av fukt och regn och ett stort restaureringsarbete startade. Nya stöldturnéer i trakten började och snart var deras hem beboeligt igen.

Den 21 oktober 1934 var sagan slut i grottan i Filkesboda

Söndagen den 21 oktober gick, av en ren händelse, ett par arbetare in i skogen och hittade ett prydligt tält fullt med allehanda bekvämligheter. Männen trodde att de hittat ett ställe för hembrännare. Männen berättade om fyndet för en vägförman. Denne man tänkte visa tältet för en bekant, innan han anmälde fyndet för polisen. Därför dröjde det till den 25 oktober innan Stadspolisens "BildsköneBengtsson"expert i Malmö fick besked om fyndet. Tältet var försvunnet innan polisen anlände.

När Johansson och Bengtsson i hast lämnade grottan så gjorde de små försåt kring denna. När männen återvände efter några dagar märkte de att grottan var avslöjad och återvände därför aldrig mer till denna plats.

Polisen gjorde en omfattande spaning i skogarna vid Filkesjön men det var två vägmästare, Aronsson och Leiler, som fann själva grottan. Leiler var den förste som vågade öppna dörren till grottan och han såg genast en stor revolver på bordet. I grottan fanns nästan allt, från flera kilo dynamit, skrivmaskin, Nordisk familjebok, deckare, radio med många rör, flera revolverar och mycket mat. Man påträffade även ett böteskvitto från en av rymlingarna och då var det ingen tvekan om vem som hade huserat i grottan. Inventarierna i grottan transporterades till Malmö med Skärnäsbon Artur Svenssons lastbil.

Tisdagen den 30/10 1934 greps kumpanerna i Göteborg. Bengtsson och Johansson avslöjades av en servitris på kafé Pelikan. De grova kläderna och frånvaron av Göteborgsdialekt gjorde att hon misstänkte att det var de riksbekanta brottslingarna som hon just serverat. En febril jakt startade och under natten greps bovarna i utkanten av Göteborg.

Kompanjonerna hade tillsammans gjort långt över hundra inbrott och för detta fick de långa straff. Johansson fick åtta år och tio månader. Bengtsson skulle först sinnesundersökas före straffutmätningen. Bengtsson förklarades 5:6a och skulle förvaras på obestämd tid. Han förvarades först på Norrköpingsanstalten, sedan Långholmen, åter till Norrköping och sedan till Hall. Under mars månad 1944 benådades Bengtsson och sändes till förvaring på Sankta Marias sinnessjukhus i Helsingborg. Efter en tids vantrivsel rymde Bengtsson och fyra månader senare greps han på höskullen på Fredriksdals gård strax utanför Kristianstad. Bengtsson fick fortsätta förvaringen på Sankt Sigfrids sjukhus i Växjö. I juli månad 1945 var Harald en fri man, han hade blivit benådad och fått en övervakare som han bosatte sig hos. Denne övervakare hjälpte Harald att skaffa en lokal i Markaryd. I denna lokal startade Harald eget skrädderi. Turistbussar vallfärdade förbi för att få en skymt av honom och att detta störde honom kan man förstå. Han flyttade därför sin verksamhet till Göteborg där han fick en stor kundkrets. Många poliser blev hans bästa kunder.

Skräddaryrket var det yrke som han kunde och han fortsatte med detta till sin död.

Harald satt under sitt liv internerad totalt 25 år. Han dog av en blodpropp i Göteborg den 9 juni 1966.

Än lever några personer som var med då det begav sig åren 1932-1934.

Dessa personer kan berätta om händelser som utspelade sig under den tiden, då dessa män gästade trakterna.

Många personer hade passerat grottan utan att veta vad som dolde sig under sten och grenar. En person som jag känner berättade att på taket på grottan var ett av traktens bästa harpass. Efter avslöjandet om var grottan fanns så vallfärdade personer dit för att med egna ögon se platsen där dessa kändisar bott. Det berättas att upp till 600 personer på en enda söndag hade besökt grottans plats. Några ynglingar från trakten tjänade lite extra fickpengar genom att lotsa nyfikna till platsen och på plats berätta om vad som hade utspelat sig där.

Vad hände då "Tatuerade Johansson"? Han förblev i brottets bana. Han gifte sig och bytte namn till Jydarps. "Tatuerade Johansson" avled 19:e oktober 1984, 78 år gammal.